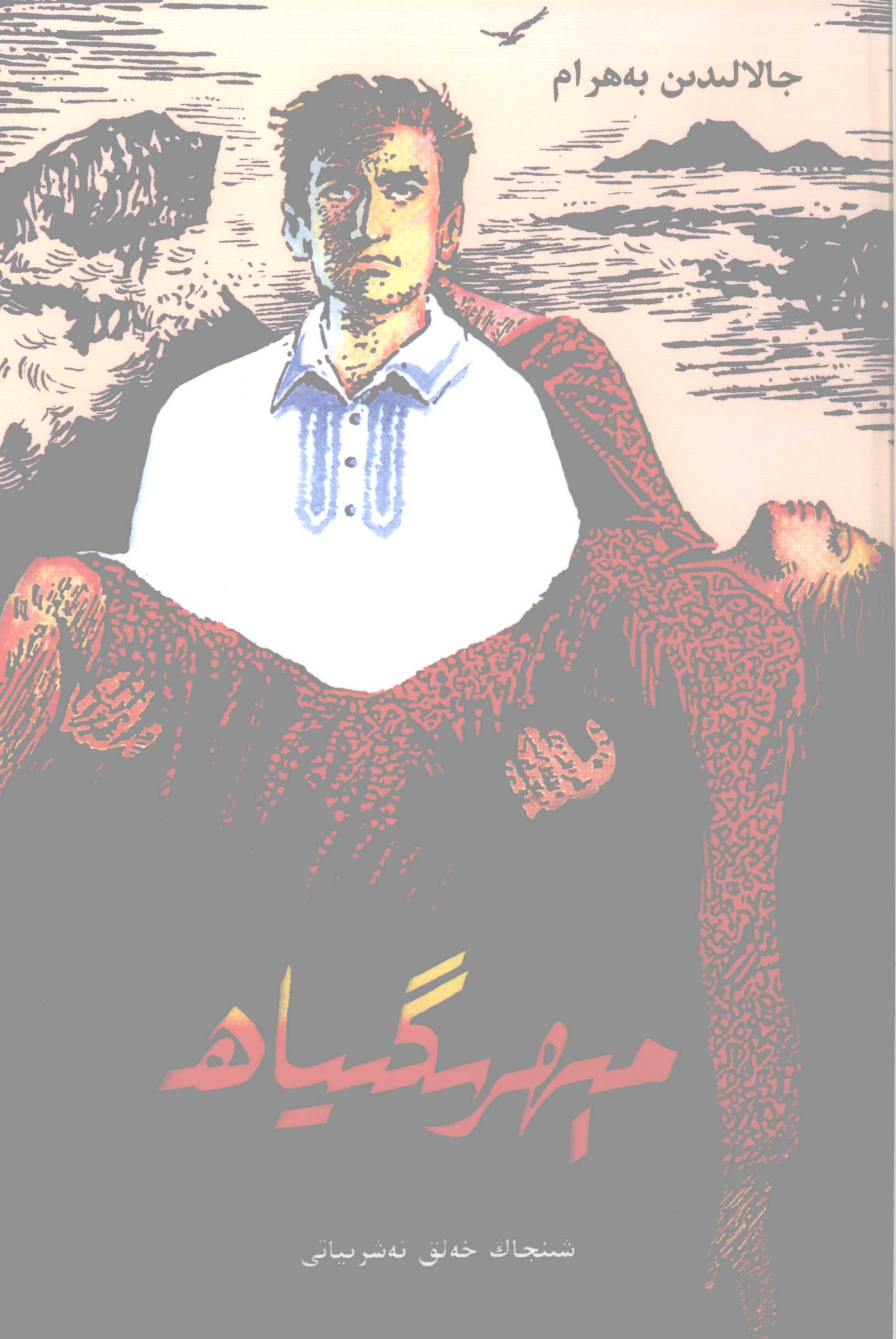

جالالدىن بەھرام

مەھرگىياھ

شىنجاڭ خەلق نەشرىياتى

جالالدىن بەھرام

مېھرىگىياھ

(رومان)

شىنجاڭ خەلق نەشرىياتى

图书在版编目(CIP)数据

灵芝草：维吾尔文/加拉力丁·巴合拉木著. —乌鲁木齐：新疆人民出版社，1999.2（2009.3 重印）
ISBN 978—7—228—04932—5

Ⅰ.灵… Ⅱ.加… Ⅲ.长篇小说—中国—当代—维吾尔语（中国少数民族语言） Ⅳ. I247.5

中国版本图书馆 CIP 数据核字（2007）第 155533 号

作　　者	加拉力丁·巴合拉木
责任编辑	艾则孜·吐尔迪
编　　辑	苏里坦·阿西木
责任校对	阿依古丽·沙比提
封面设计	艾克拜尔·沙力
出版发行	新疆人民出版社
地　　址	乌鲁木齐市解放南路 348 号
电　　话	0991—2827472
邮政编码	830001
印　　刷	新疆新华印刷厂
经　　销	新疆维吾尔自治区新华书店
开　　本	880×1230 毫米　1/32
印　　张	13
插　　页	12
版　　次	1999 年 2 月第 1 版
印　　次	2009 年 3 月第 4 次印刷
印　　数	11001—14000 册
定　　价	28.00 元

مېھرىگىياھ (رومان)

ئاپتورى : جالالىدىن بەھرام
مەسئۇل مۇھەررىرى : ئەزىز تۇردى
مۇھەررىرى : سۇلتان ھاشىم
مەسئۇل كوررېكتورى : ئايگۈل سابىت
مۇقاۋىسىنى لايىھىلىگۈچى : ئەكبەر سالىھ
نەشر قىلىپ تارقاتقۇچى : شىنجاڭ خەلق نەشرىياتى
ئادرېسى : ئۈرۈمچى شەھىرى جەنۇبىي ئازادلىق يولى 348 ـ نومۇر
تېلېفون : 0991—2827472
پوچتا نومۇرى : 830001
باسقۇچى : شىنجاڭ شىنخۇا باسما زاۋۇتى
ساتقۇچى : شىنجاڭ ئۇيغۇر ئاپتونوم رايونلۇق شىنخۇا كىتابخانىسى
فورماتى : 880×1230 مىللىمېتىر ، 1/32
باسما تاۋىقى : 13
قىستۇرما بېتى : 12
نەشرى : 1999 ـ يىلى 2 ـ ئاي 1 ـ نەشرى
باسمىسى : 2009 ـ يىلى 3 ـ ئاي 4 ـ بېسىلىشى
تىراژى : 11001—14000
كىتاب نومۇرى : ISBN 978—7—228—04932—5
باھاسى : 28.00 يۈەن

جالالىدىن بەھرام

(1962 ـ يىلى)

此为试读，需要完整PDF请访问：www.ertongbook.com

مۇندەرىجە

مۇقەددىمە 1

بىرىنچى باب تاغ يوللىرى 11

ئىككىنچى باب جىلغا تۈلكىسى 40

ئۈچىنچى باب ئەنسىز يىللاردىكى دوستلۇق 54

تۆتىنچى باب تاغ بالىلىرى 76

بەشىنچى باب ئىككى تاغلىق 93

ئالتىنچى باب ھەمدۇلنىڭ «دەردى» 118

يەتتىنچى باب گۈلنارنىڭ جىلۋىسى 147

سەككىزىنچى باب ھەمدۇل ھەرىكەتتە 177

توققۇزىنچى باب زۇلمەتلىك يىللار 205

ئونىنچى باب خورلۇق 254

ئون بىرىنچى باب سىرلىق گاچا 283

ئون ئىككىنچى باب مۇئەللىم ئۈچۈن 342

ئون ئۈچىنچى باب شادىمان كۈنلەر 378

خاتىمە 401

مۇقەددىمە

— قاراڭغۇ تاغ شۆبە سىنىپىغا ئوقۇتقۇچى بەلگىلىدىڭلارمۇ ؟
— بەلگىلىدۇق ، ئالىي مەكتەپنى پۈتتۈرۈپ ئىككى يىل چىنىققان بىر قىز ، بىر ئوغۇل ئوقۇغۇچى كەپتىكەن ، بىرىنى ناھىيىلىك نۇقتىلىق ئوتتۇرا مەكتەپتە ئېپقېلىپ ، بىرىنى قاراڭغۇ تاغ شۆبە سىنىپىغا بەردۇق .
— پرىنسىپ بويىچە ئوتتۇرا سىنىپقا ئىككى يېرىمدىن ئۇچكىچە ئوقۇتقۇچى بەلگىلىنىدۇ . بۇ قانداق بولغىنى ؟
— بۇنىڭ يولى قىلىندى . قاراڭغۇ تاغ باشلانغۇچ مەكتەپتىن بىر ئوقۇتقۇچىنى ئۈستۈرۈپ ئىشلىتىدىغان بولدۇق . بۇنداق قىلمىساق ھېچكىم ئۇ يەرگە...
— قاراڭغۇ تاغنىڭ يايلاقلىرى تارقاق ، بالىلار بىر - ئىككى كۈنلۈك يىراق يەرلەردىن كېلىدۇ . جاپاسى تولا . شۇڭا ، كەلگەن ئىككىلا ئوقۇغۇچىنى شۇ يەرگە بەرسەڭلار بوپتىكەن .
— كەلگەن ئوقۇغۇچىلارنىڭ بىرى ئوتتۇرا مەكتەپ مۇدىرىنىڭ قېيىنسىڭلىسى گۈلنار ئىكەن . ئۇ...
ناھىيىلىك مائارىپ ئىدارىسى جۇيجاڭنىڭ ئاخىرقى دۇدۇقلاشلىرى ئابدۇرېشىت ھاكىمنىڭ سەپرايىنى ئۆرلىتىپ قويدى . ئۇ قولىدىكى ئىستاكاننى ئۈستەلگە «جاققىدە» قويدى - دە :
— مۇدىرنىڭ قېيىنسىڭلىسى بولسا نېمە بوپتۇ ؟... ئۇنىمۇ ئەۋەتىش كېرەك !...— دېدى .
ئۆلكە ئازاد بولۇپ خېلى يىللارغىچە قاراڭغۇ تاغدا مەكتەپ يوق ئىدى . كېيىن ناھىيىلىك ھۆكۈمەت بىر سىنىپلىق باشلانغۇچ

مەكتەپ قۇرۇپ بەردى . لېكىن ، ئارىلىق يىراق ، قاتناش قۇلايسىز بولغانلىقتىن ، ئوقۇغۇچىلار باشلانغۇچ مەكتەپنى پۈتتۈرۈپلا ئائىلىسىگە قايتاتتى ، بىرىمۇ ئالىي - ئوتتۇرا مەكتەپلەرگە كىرەلمەيتتى . شۇڭا ، قاراڭغۇ تاغقا ئۈچ يىل ئىچىدە ئىككى نۆۋەت ئوتتۇرا سىنىپ قۇرغان بولسىمۇ ، بىر يىلغا بارماي تارقىلىپ كەتتى . چۈنكى ، قاراڭغۇ تاغنىڭ ئىسمى چىقىش بىلەنلا ئوقۇتقۇچىلارنىڭ چىرايى ھېلىلىدەك قورۇلۇپ كېتەتتى . ئۇلارنىڭ بەزىلىرىگە : «مائاشىڭنى ئۈستۈرۈپ بېرىمىز...» دەپ يالۋۇرۇپ ، ھەتتا ۋاقىتلىق ئىشلەۋاتقان ئوقۇتقۇچىلارنىمۇ «بىر يىل ئىشلەپ بەرسەڭ شتات بېرىمىز...» دەپ ئەۋەتكەن بولسىمۇ ، ئۇلار ئۇزاق ئۆتمەيلا كۆدە - كۆرپىلىرىنى تاشلاپ قېچىپ كېلىشكەنىدى .

— مەنمۇ شۇنداق ئويلىغان ھاكىم ، — دېدى جۇيجاڭ مەنلىك كۈلۈپ ، — چۈنكى ئۇلار مۇھەببەتداش ئىكەن . شۇڭا ، باشقا ساۋاقداشلىرى بىرەر يىل چېنىقار - چېنىقمايلا خىزمەتكە تەقسىم قىلىنغان بولسىمۇ ، لېكىن ئۇلار بىر - بىرىگە تارتىشىپ دېھقانچىلىق مەيدانىدا ئىككى يىل تۇرۇپ قاپتۇ . قاراڭغۇ تاغ شۆبە مەكتەپتە ئاياللار ياتىقى يوق . ئوقۇتقۇچىلار ياتىقى دەپ پەقەت بىر ئېغىزلا ئۆي سېلىنغان . ئۇ ھەم ياتاق ، ھەم ئىشخانا ، ھەم ئامبار...

ئۆي مەسىلىسىدە ئابدۇرېشىت ھاكىم ئويلىنىپ قالدى . ئۇنىڭ ئۇستىگە يېڭى ئوقۇش پۈتتۈرۈپ كەلگەن بىر قىزنى تەرەببال تاغقا ئەۋەتىپ قويۇشىمۇ ئانچە كۆڭۈلگە سىغمىدى .

— تاغقا بارىدىغان ئوقۇغۇچى ئۆز رازىلىقى بىلەن قوشۇلدىمۇ ؟

— قوشۇلماي ھەددىمۇ ؟

— نېمە ئۈچۈن ؟

— ئۇ بىر ئوڭچىنىڭ بالىسىكەن ئەمەسمۇ !

— بۇ گەپچە قالپاقنى قامچا قىلىپ ، ئۇنى تاغقا پالاپسىز - دە ؟

— يا... ياق... بۇ... ناھىيىلىك ئوتتۇرا مەكتەپ مۇدىرى

بــــلەن مەسلىھەتلىشىپ قىلغان ئىش . لېكىن ، ئۇنىڭ ئوقۇشى ياخشىكەن ، — دېدى جۇيجاڭ تارتمىدىن دىپلوم ۋە رەسمىيەتلەرنى ئېلىپ ، — مانا كۆرۈپ بېقىڭ !

ھــاكــىــم دىــپــلــومــدىكى ئىلمىي نەتىجىلەرگە بىرقۇر كۆز تاشلىغاندىن كېيىن ، «سەلىمجان قۇربان» دېگەن ئىسىمغا بىرھازا تىكىلىپ قالدى .

— بۇ ئىسىمنى بىر يەردە كۆرگەندەك قىلىمەنغۇ ، — دېدى ھاكىم ئويلىنىپ ، — توغرا ، كىچىك قىزىم بىر ژۇرنالدىن ئوقۇپ بېرىپتۇ .

— سەلىمجان ئوقۇتقۇچىنىڭ بالىسى بولغىنى بىلەن خېلى تۈزۈك بالىدەك قىلىدۇ ، — دېدى جۇيجاڭ ھاكىمغا تاماكا سۇنۇپ ، — ئۇ ھازىر كەلمەكچى ، ئۆزىڭىزمۇ بىر پاراڭلىشىپ باقارسىز .

ئــىــشــىــك چېكىلدى . ھاكىم سۆزىنى توختىتىپ جۇيجاڭغا قارىدى . جۇيجاڭمۇ : «ئۆزىمۇ كېلىپ قالدى بولغاي» دېدى ـ دە ، ئىشىكنى ئېچىش ئۈچۈن ئورنىدىن تۇردى...

ئابدۇرېشىت ھاكىم بىلەن جۇيجاڭنىڭ سۆھبىتى باشلىنىشتىن سەل ئىلگىرى خەلق سارىيىنىڭ كىچىك باغچىسىدا گۈلنار تۇمشۇقلىرىنى ئۇچلاپ قەھر ـ غەزىپى بىلەن سەلىمگە چېچىلىۋاتاتتى :

— زادى ئۆزىڭىز ياۋاش . ئىككى ئېغىز گەپنى قاملاشتۇرۇپ قىلالمايسىز ، قىزىرىپ ـ تاتىرىپ ئولتۇرىسىز . سىزدەك ئالىي مەكتەپنى ئەلا پۈتتۈرگەن قىزىل دىپلوملۇق ئوقۇغۇچىغا شەھەردە ئورۇن يوقمىكەن؟ پايتىمىسىنى سۆرەپ يۈرگەن كۇرمىڭ ئەپەندىلىرى بار ، شۇلارنىڭ بىرىنى ئەۋەتسە بولمامدىكەن؟ ياكى قاراڭغۇ تاغ سىزنىڭ ئوقۇش پۈتتۈرۈشىڭىزنى ساقلاپ تۇرۇپتىكەنمۇ؟

قىپقىزىل ، ساپسېرىق ، قوڭۇر تاۋلانغان ياپراقلار ئارىسىدىكى ئورۇندۇقتا خۇددى يەرگە كىرىپ كېتىدىغاندەك ، جەينەكلىرىنى تىزىغا قويۇپ بېشىنى ساڭگىلىتىپ ئولتۇرغان سەلىم ئالدىدا

خورازدەك ھۆرپىيىپ تۇرغان قىزغا قاراشقىمۇ پېتىنالمىدى .
— گۈلنار ، بۇ تەقسىمات تۇرسا...
— تەقسىمات دېگەن قانۇن ئەمەس ، — دېدى گۈلنار ئالىقانلىرىغا ئۇرۇپ ، — «ئانام قېرى ھەم كېسەل ، بەش ئۇكام ماڭا قاراشلىق» دەپ يالغان ئېيتسىڭىز ، ئاغزىڭىزنىڭ بىر قات تېرىسى ئۇپراپ كېتەمتى ؟ باشقىلار تۆت چامدام ئارىلىقتىكى يېزا مەكتەپلىرىگە بېرىشنى رەت قىلىۋاتسا ، يەنە كېلىپ نەدىكى بىر ياۋايىلار ماكانلاشقان تاغقا...
گۈلنار «سەلىم ئىككىمىز ناھىيىنىڭ شەھەرگە ئورۇنلاشقان نۇقتىلىق ئوتتۇرا مەكتىپىگە تەقسىم قىلىندۇق» دەپ تولىمۇ خۇشال بولغانىدى ، لېكىن ئارىدىن بىر كۈنمۇ ئۆتمەي سەلىمنىڭ قاراڭغۇ تاغقا قۇرماقچى بولغان شۆبە سىنىپقا تەيىنلىنىشى ئۇنىڭ ئۈچۈن كۈتۈلمىگەن زەربە بولدى . ئۇ تۆت يىل ئوقۇش ، ئىككى يىل چېنىقىش جەريانىدا سەلىمدىن پەقەتلا ئايرىلىپ باقمىغان . توغرا ، بىر يازلىق تەتىلدە گۈلنار ئائىلىسىدىن كەلگەن پۇل بىلەن يۇرتىغا قايتتى . سەلىم بولسا ئۆزىگە ئوخشاش ھېچنېمىسى يوق يېتىم ۋە كەمبەغەل بالىلار بىلەن ئوتتۇرا مەكتەپ قۇرۇلۇشىدا ئىشلىدى . لېكىن ، گۈلنار يۇرتىغا كېلىپ ئىككى ھەپتە ئۆتمەي ، زېرىكىپ ئۆزىنى قويىدىغان يەر تاپالمايلا قالدى . ئاخىر ئۇ تەتىل ۋاقتى توشمايلا مەكتىپىگە قايتقانىدى . مانا ئەمدىلىكتە ، باغچە يوللىرىنى بىللە ئايلانغان ، قولتۇقلاردا بىللە ئۇزۇشكەن ، خىلۋەت جايلاردا مۇڭداشقان ، ھەتتا تەنەپپۇس ئارىلىقلىرىدىمۇ سىنىپىدىن چىققانچە پىچىرلىشىۋالىدىغان ئاشۇ مۇلايىم يىگىتنىڭ ئۆزىنى يالغۇز تاشلاپ كېتىپ قېلىشى دەرۋەقە ئۇنىڭ ئۈچۈن دەپ ئېيتقۇسىز ئازاب ـ دە...
— ئاۋۇ بۇتتەك ئولتۇرامسىز ؟ — دېدى گۈلنار باغچە فونتاننىڭ ئوتتۇرىسىغا ئورۇنلاشتۇرۇلغان ھەيكەلنى ئىما قىلىپ ، — يۈرۈڭ ، مائارىپ ئىدارىسىگە بارىمىز...
— توغرا ، جۇيجاڭ تۈنۈگۈن : «ئەتە سائەت ئون بىرلەردە ماڭا

بىر يولۇقۇڭ» دېگەنىدى. پەقەتلا ئۇنتۇپتىمەن.

سەلىم بىلەن گۈلنار مائارىپ ئىدارىسىنىڭ تال بوستانلىق سالقىن هويلىسىغا كىرگەندە، جۇيجاڭ ئىشخانىسىنىڭ ئالدىدىكى ئورۇندۇقتا ئېگىز بويلۇق، قارىمۇتۇق بىر كىشى ئولتۇراتتى.

— يولداش، جۇيجاڭ بارمىكىن؟ — دېدى سەلىم ئەدەپ بىلەن.

— بار، هاكىم بىلەن سۆزلىشىۋاتىدۇ، سىلەرمۇ جۇيجاڭنى ئىزدەپ كەلگەنمۇ؟

يۆلەنچۈكلۈك ئۇزۇن ئورۇندۇقتا ئولتۇرغان بۇ كىشى سەلىم بىلەن گۈلنارغا ئورۇن بوشىتىپ نېرىغا سۈرۈلدى - دە، كىمگىدۇر ئاچچىقلىغاندەك «چىرت» قىلىپ ئالدىغا تۈكۈردى.

— سىلەرمۇ خىزمەت يۆتكىلىش توغرۇلۇق كەلگەنمۇ؟ — دېدى قارىمۇتۇق يىگىت.

— ياق، بىز ئوقۇش پۈتتۈرۈپ يېڭىدىن كەلگەن. ئۆزىڭىزچە؟

— هەي ... — دېدى يىگىت بۇرنىنى ئايىغى ئاستىغا «تىرت» قىلىپ قېقىپ قويۇپ، — بىر يىلدەك بولدى خىزمەت تاشلاپ ياتتۇق.

— نېمە ئۈچۈن؟

— ئەسلىدە مەن ناهىيىلىك ئوتتۇرا مەكتەپتە ياللانما ئوقۇتقۇچى ئىدىم. «شتات بېرىمىز، مائاشىڭنى ئۆستۈرىمىز» دەپ قاراڭغۇ تاغ دېگەن كۆن چۆشمەس زىندانغا ئەۋەتىشتى، تۇمشۇق تىرەپ ئىككى ئاي ئاران چىدىدىم. كېيىن پېشىمنى قېقىپ يېنىپ كەلدىم.

— مائارىپ ئىدارىسىدىن نېمە دېدى؟ — سورىدى گۈلنار سەلىمگە مەنىلىك قاراپ قويۇپ.

— نېمە دەيتتى، مۇزاكىرە قىلىمىز دۇق، ئويلىشىپ باقايلى، ئەتە كەل، ئۆگۈن كەل بىلەن بۇگۈنگىچە سۆرىدى، — دېدى ئوقۇتقۇچى قوللىرىنى يېيىپ، — بولدى، ماڭا شتاتمۇ بەرمىسۇن،

此为试读，需要完整PDF请访问：www.ertongbook.com

مائاشىنىمۇ ئۆستۇرمىسۇن. شەھەردە بىرەر مەكتەپنىڭ ئىشچىلىقىنى بەرسۇن. تەرەتخانا ئادالىسامۇ مەيلى. لېكىن، قاراڭغۇ تاغنى خۇدا كۆرسەتمىسۇن. كالا تېزىكى چوغىغا كۆمگەن ئارپا كۆمەچنى يېسەڭ، قورسىقىڭنى كۆپۈرۈپ، كىشىلەر ئالدىدا ئىشەنچلىك ئولتۇرالمىساڭ... قوتۇرماق دېگەن بىرنەرسىسى بار، ئۇنى يېسەڭ پۇتۇن كىرىپ پۇتۇن چىقىدۇ. تېخى باشلانغۇچ مەكتەپنىڭ ئاجرىتىپ بەرگەن سىنىپى بىر گۇندىخانا، ئادەملىرىنى دېمەمسىز، تۇرغان تۇرقى بىر ياۋايىلار... قىسقىسى، ئانىسىنىڭ ئەمچىكىنى قاتتىق چىشلىگەن ئادەم قاراڭغۇ تاغقا بارىدۇ.

گۇلنار سەلىمگە «ئاڭلىدىڭمۇ؟» دېگەندەك، زەردە بىلەن بىر ئالىيىۋالغاندىن كېيىن، جۇيجاڭ ئىشخانىسىنى ئىشارە قىلىپ، ئۇنى جەينەكلەپ قويدى.

— ئۇلار سۆھبەتلىشىۋاتقان تۇرسا، — دېدى سەلىم ئاستا پىچىرلاپ.

— ھېچنېمە بولمايدۇ، كىرىۋېرىڭ، ھاكىم بولسا تېخى ياخشى.

— بۇنداق قىلساق... سەت ئەمەسمۇ؟

— ۋىيەي، نېمانداق قىلىدىغاندۇ ئادەمنىڭ جېنىنى چىقىرىپ... بېرىڭ!...

نائىلاج ئورنىدىن تۇرغان سەلىم دېرىزە ئالدىغا كەلدى. ئۇ ئىشخانا ئىچىدىن ئۈنلۈك ئاڭلىنىۋاتقان جۇيجاڭ بىلەن ھاكىمنىڭ سۆزلىرىنى ئاڭلاپ قالدى ـ دە، يا ئالدىغا، يا كەينىگە ماڭالماي تۇرۇپ قالدى. يۈرىكى ئامبۇردا قىسىۋاتقاندەك ئاغرىۋاتقان سەلىم ئۆز جايىدا ئۈن ـ تىنسىز جىم تۇراتتى، لېكىن گۇلنارنىڭ زەردە بىلەن «سەلىم» دېگەن ئاگاھلاندۇرۇشىدىن چۆچۈپ قايرىلدى. ئۇ گۇلنارنىڭ تۈرۈلۈپ كەتكەن قاپاقلىرىغا قارىغانچە ئىشىكنى چەكتى.

جۇيجاڭ سەلىمنى قىزغىن قارشى ئالدى. سەلىممۇ ئورنىدىن تۇرغان ھاكىم بىلەن قول ئېلىشىپ كۆرۈشتى.

جۇيجاڭ سەلىمنى كرېسلوغا تەكلىپ قىلغاندىن كېيىن، ئىستاكانلارغا چاي قۇيغاچ، تەكەللۇپ بىلەن ھاكىمنى تونۇشتۇردى.

— بۇ كىشى ئابدۇرېشىت ھاكىم بولىدۇ. ناھىيىمىزنىڭ مائارىپ ۋە چارۋىچىلىق ساھەلىرىگە مەسئۇل.

سەلىم مۇرىسى كرېسلو يۆلەنچۇكى بىلەن تەڭلا تۇرغان ئېگىز بوي، چوققا چاشلىرى چۇشۇپ، چېكىلىرى سۇۋارى ئاقىرىپ كەتكەن كىشىنىڭ مۇلايىم تەبەسسۇم جىلۋىلىنىپ تۇرغان يۇزلىرىگە قارىدى.

— خوش، قېنى چاي ئىچىڭ، — دېدى ئابدۇرېشىت ھاكىم كۇلۇمسىرەپ، — ئىسىم - فامىلىڭىز «سەلىمجان قۇربان»غۇ دەيمەن؟

— شۇنداق.

— سىز ئانچە - مۇنچە شېئىر يازامسىز؟

— قۇلاقلىرىغىچە قىزىرىپ كەتكەن سەلىم بېشىنى بىلىنەر - بىلىنمەس لىڭشىتتى.

— پاھ! دۇرۇس، دۇرۇس، فىزىمات فاكۇلتېتىنى پۇتتۇرگەن بىر ئوقۇغۇچىنىڭ ئەدەبىياتتىمۇ كۆزگە كۆرۈنۈشى تېگىل ياخشى ئىشقۇ. ئىككى بىسلىق پىچاق مەن دەڭە؟

— ئانچە - مۇنچە ھەۋەس قىلىپ...

— گۇلنار قىزمۇ سىز بىلەن بىر سىنىپتا ئوقۇغانمۇ؟

— ياق، ئۇ ئەدەبىيات فاكۇلتېتىدا ئوقۇغان...

ئابدۇرېشىت ھاكىم ناھىيىنىڭ مائارىپ ئىشلىرى، قاراڭغۇ تاغقا قۇرۇلۇۋاتقان شۆبە سىنىپ، بۇ چاغقىچە ئۇ يەردىكى باللارنىڭ ئوتتۇرا مەكتەپ قارىسىنى كۆرمەي كېلىۋاتقانلىقىنى تەپسىلىي سۆزلىدى، ھەتتا قاراڭغۇ تاغنىڭ تەبىئىي شەرت - شارائىتى، قاتناشنىڭ قولايسىزلىقىدىن گېزىت - ژۇرناللارنىڭمۇ بىرەر ئاي كېچىكىپ باريدىغانلىقى، ھازىرغىچە سىم تۇۋرۇكلىرى ئورنىتىشقىمۇ مۇمكىن بولماي، سىمسىز تېلېفون بىلەن

ئالاقىلىشىدىغانلىقىغا قەدەر ھەممىنى يوشۇرماي چۈشەندۈردى .
— شۇنداق سەلىم ، — دېدى ھاكىم ئېغىر تىنىپ ، — بىر مىللەتنىڭ راۋاج تېپىشى ياكى خارابلىققا يۈزلىنىشى شۇ مىللەت مائارىپىنىڭ گۈللىنىش ـ گۈللەنمەسلىكىگە چەمبەرچاس باغلانغان . بەلكىم مېنىڭ بۇ تونۇشۇم مۇكەممەل ئەمەستۇ ، لېكىن مەن شۇنداق قارايمەن . خەير ئۆز سۆزۈمگە كېلەي ، قاراڭغۇ تاغ ۋەتىنىمىزنىڭ ئەڭ چەت چېگرا رايونى . ئۇ يەردىكى ئۆسمۈرلەر بىلىمگە تاشنا . ۋەتەن تۇپرىقىدا بۇنداق بىر ئاق چېكىتنىڭ مەۋجۇت بولۇپ تۇرۇشى ھەرقانداق ۋىجدانلىق كىشىنى ئېچىندۇرىدۇ . ئەسلىدە گۈلنارنىمۇ بارسۇن دېگەنىدىم ، لېكىن تۇرمۇش شارائىتى تۈپەيلىدىن جۈيجاڭ قېتىلمىدى .
سەلىم جۈيجاڭ ، ھاكىملار بىلەن خوشلىشىپ چىققاندا ، چۈشلۈك تاماق بولۇپ قالغانىدى . ئۇ گۈلنارنىڭ چىرايىغا تىكىلىپمۇ قارىيالماي ئاسفالتلىق كوچىلاردا بىردەم ئايلاندى ، كېيىن قىزىق دەرۋازىدىكى كىچىك بىر ئاشخانىغا كىرىشتى . يېڭىدىن پەيدا بولغان بۇ كىچىك ئاشخانىلار تولىمۇ ئاۋات ئىدى . بىر ـ ئىككى ئايالنىڭ تارسىلدىتىپ لەغمەن سېلىشى ، ياش يىگىتنىڭ مانتا سانىشى ، خېرىدارلارنىڭ ۋاڭ ـ چۇڭلىرىنى ئۇنئالغۇدىن چىقىۋاتقان داڭلىق خەلق سەنئەتچىسى مەڭلىكخاننىڭ جاراڭلىق ناخشىسى بېسىپ چۈشمەكتە ئىدى .

سېرىق سۆگەت سىيرىلدى ،
سىيرىلىشنى كىم بىلگەن ؟
بىز ئىككىمىز ئامراقتۇق ،
ئايرىلىشنى كىم بىلگەن ؟

گۈلنار ئېغىر ئۇھ تارتىپ قويدى . ئۇ كۆڭلىدىكى گەپ ـ سۆزلىرىنى قانچە ئېزىپ ئېچۇرسىمۇ سەلىمنى جۈيجاڭ قېشىغا قايتا كىرىشكە كۆندۈرەلمىدى .

— «كەلمىگەن تەلەيدە ئاناڭنىڭ ھەققى بارمۇ» دەپ ئەجەبمۇ تەلەيسىز ئىكەنمەن، — دېدى گۈلنار زەردە بىلەن پىچىرلاپ، — قوتۇرماچمۇ يەپ باقارسىز، ئارپا كۆمىچىمۇ... — گۈلنار پوسۇققىدە كۈلۈۋەتتى، — ئۇ چاغدا پىداكارلىقىڭىزمۇ توزغاقتەك توزۇپ كەتمىسە...

— بولدى، — دېدى سەلىم خورسىنىپ، — ئەمدى جۇيجاڭنىڭ قېشىغا ھەرگىز كىرمەيمەن...

سەلىم گۈلنارنىڭ دوق بىلەن ئېيتقان سۆزلىرىنىمۇ، مەسخىرىلىك كۈلۈشلىرىنىمۇ ئاڭلىمىدى. ھامان ئۇ جۇيجاڭنىڭ «قوشۇلماي ھەددىمۇ، سەلىمجان ئوڭچىنىڭ بالىسىكەن» دېگەن سۆزلىرىنى ئىچىدە تەكرارلايتتى. ئۇ بۇ سۆزلەردىن بىر ئۆمۈر پېشانىسىگە پۈتۈلگەن ئېغىر قىسمەتنى، تەقدىرىگە بېسىلغان قارا تامغىنى كۆرگەندەك بولغانىدى. «قالپاقنى قامچا قىلىپ ئۇنى تاغقا پالاپسىز-دە» دېگەن بۇ سۆز ئۇنىڭ مىسكىن قەلبىنى ئاۋۇندۇرغان بولسىمۇ، يەنىلا ھازىرغىچە تارتىپ كەلگەن دەرد-ھەسرىتى ئېسىدىن چىقمىغانىدى.

— ئادەم بىردەملىك يۈزىنى ئايىغان بىلەن، كېيىنچە ئارپا مونكى گالدىن ئۆتمىكى تەسكە چۈشسە، پۇشايماننى ئالىدىغان قاچا تېپىلماس. بولمىسا ئابدۇرېشىت ھاكىمنىڭ ئۆيىگىلا كىرىڭ.

— ھاكىمنىڭ؟ ئۇ... ئۇ سىزنىمۇ بارسۇن دېگەن، جۇيجاڭ قوشۇلمىدى.

— مېنى؟!

گۈلنارنىڭ چوققىسىدىن كىرگەن تىترەك تاپىنىدىن چىقىپ كەتتى. ئۇ مۇدىر قىيناغىنىغا، جۇيجاڭغا «شەھەردە تۇرغۇم بار» دەپ ئالدىنئالا ئەسكەرتىپ قويغانلىقىغا، قىسقىسى ئۆزىنىڭ دانىشمەنلىكىگە ئىچىدە ئاپىرىن ئوقۇدى. لېكىن ئۇ بۇ سوغۇق خەۋەرنىڭ زەربىسىدە ئۈنى ئىچىگە چۈشۈپ، خۇددى يامغۇردا قالغان چۈجىدەك تۈگۈلۈپلا قالغانىدى.

— نېمە بولدىڭىز؟

— ھېچ… ھېچنېمە، قولاق سېلىڭ، — دېدى گۈلنار ئۇنىئالغۇنى ئىما قىلىپ، — ئەجەب قىزىق…
مەڭلىكخانىنىڭ ئاجايىپ شوخ ناخشىسى ئاشخانىنى كۆتۈرۈۋەتكەندى:

ئىشىك ئالدى جۇسەيلىك،
سەيلىمىسەكمۇ سەيلەكلىك.
سەن قارىمىساڭ يارىم،
يېنىمدا بىرى پەيلەكلىك.

بىرىنچى باب

تاغ يوللىرى

ئۆزۈندىن - ئۆزۈنغا سوزۇلغان ساي... پەقەت گۆڭگا تاغلار تەرەپتىن كىلىۋاتقان سەلكىن شامال يۆمىلتىپ يۈرگەن قامغاقلارنى بىرەر ھايۋان ياكى جەسەتمىكىن دەپ ئاسماننىڭ قەھرىدە لەيلەپ يۈرگەن بىرنەچچە قارا تازنى ھېسابقا ئالمىغاندا، بۇ زىرىكەرلىك سايدا نە بىر تال گىياھ، نە بىر تال تاش كۆرۈنمەيتتى.

قوتاز ئۈستىدە چوقچىيىپ ئولتۇرغان سەلىم كارۋان بېشىنىڭ: «بۇرۇن ئۇلاغ بىلەن ئون بىر كۈنلۈك يول ئىدى. ھازىر

此为试读，需要完整PDF请访问：www.ertongbook.com